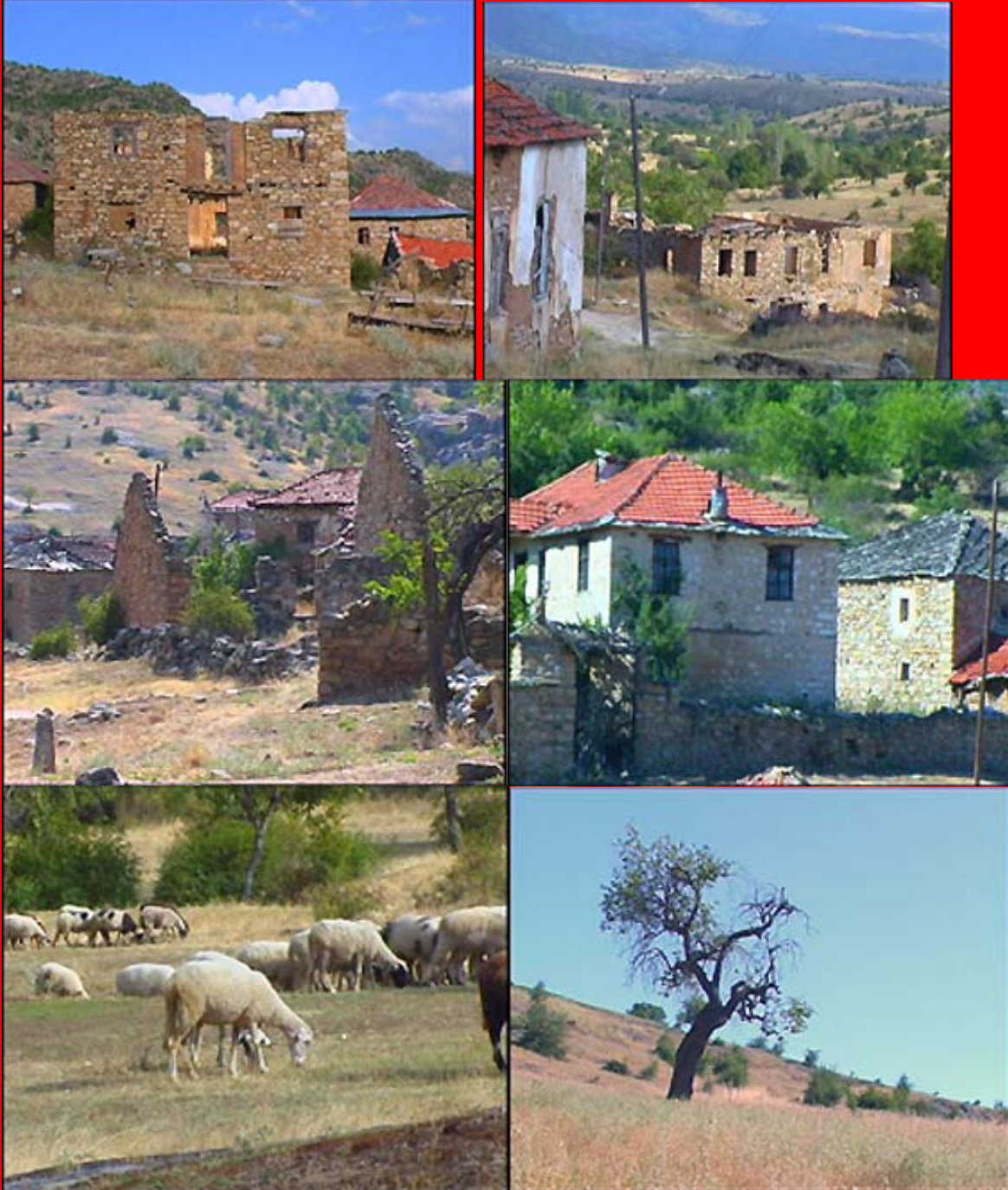

MAKEDONIJA » Reportazha

PROEKT NA PRILEPSKATA LOKALNA SAMOUPRAVA Revitalizacija na Mariovo

Skrieni vo raskoshnite padini na Selechka planina, vo gustite dabovi i bukovi shumii, brojnite izvori, vodoteci i reki koi se vlivaat vo Crna Reka, desetinata rashtrkani sela vo Prilepsko Mariovo se edvaj naseleni so 400 zhiteli. Tie zhilavo se sprotivstavija na masovната migracija koja go zafati regionot vo 70 godini na minatiot vek i reshija da ostanat na rodnata grutka, na svoeto ognishte. Segа, pogolem del od niv se stari, nemokjni lugje da se grizhat za sebe. Niz deceniite poleka zhivotot vo selata zamre. Vo Bugjakovo, Zhivovo, Vrpsko i Manastir, nekogash gusto naseleni sela, denes nema nitu desetina zhiteli. No, starata avtentichna arhitektura na kamenite kukji, na tesnite ulichki i selski crkvi oстана nedoprena od zabot na vremeto. Ovde vo Mariovo, chinish vremeto zaprelo. Chistata nedoprena priroda pleni so svojata ubavina, a tishinata ja paraat samo zvucite na slaveite.

Nema da go napushtime Mariovo. Ovoj mir, ovaa ubavina, so pari ne se dokupuva. Otkako se penzioniravme, se vrativme so soprugata vo rodnoto selo. Proizveduvame med, bieno i belo sirenje, kiselo mleko kakvo shto nema na drugo mesto na Balkanot, veli so gordost Mate Markoski, zhitel na Peshtani. Negoviot sin iako raboti vo Skopje, sekoj vikend doagja ovde. Mi se chini deka drzhavata mozhe da prezeme povekje merki da se vrati povtorno zhivotot vo Mariovo. Ovde ima uslovi za razvoj na stocharstvo, zemjodelstvo, manastirski i sportski turizam. No, treba posebno da se vodi grizha za prirodnite bogatstva. Koga im se davaat koncesii na investitorite treba da se vnimava da ne go unishtuvaat eko sistemot na Mariovo, treba sitezaedno da se grizhime da ja zachuvame ovaa oaza, veli Mice Markoski.

A, rudnite bogatstva na mariovskiot kraj se povekje se vo fokusot na domashnite, no i na stranskite investitori. Nad desetina firmi vrshat intenzivni istrazhuvanja i eksploatacija na mineralnite surovini. Firmite soglasno so zakonot, plakjaat koncesiski nadomestok koj se sleva vo opshtinskata kasa. Godinava treba da inkasirame okolu 12 milioni denari od ovaa stavka vo budzhetot. Parite kje bidat nameneti za saniranje i izgradba na nova infrastruktura, veli Dragi Zvezdakoski, rakovoditelot na Oddelot za budzhет i finansii vo prilepskata lokalna samouprava. So sredstva od Evropskata agencija za rekonstrukcija vekje e izgraden i asfalten pat spored site standardi vo dolzhina od 3,2 km do najzhivopisnoto mariovsko selo Manastir.

Vo tek e podgotovka i na proekt za izgradba na vodovod, zashto vo neposredna blizina na seloto se naogja izvor so darezhlivost od 35 litri voda vo sekunda. Osven toa, izgraden e zaobikolen pat do hidrocentralata Chebren. So izgradba na ovaa hidrocentrala, kade ocheкуvame da se realiziraat brojni novi vrabotuvanja veruvame deka Mariovo povtorno kje zazhivее, optimistichki veli gradonachalnikot na Prilep, Marjan Risteski.

Od druga strana, ekipa od prilepskiot Arheoloski zavod raboti na podgotovka na proekt za restavracija i konzervacija na crkvata Sveti Nikola koja datira od 11 vek, a se naogja vo istoimeniot manastir vo seloto. Arheoloskite iskopuvanja kje se spushtat do najstarite sloevi na podot, kje se restavriraat freskite,

celosno kje se obnovi pokrivnata konstrukcija vo duhot na bazilikalnite gradbi i ikonostasot. Toa kje ja napravi crkvata unikatna po mnogu neshta, veli otec Nikola, igumen na manastiroto. Vo momentov se realiziraat i gradezhnite aktivnosti za izgradba na konacite, bidejkji vo ovoj manstir kje bide obnoven monashkiot zhivot. Za nas kako Crkva, beshe predizvik da se zafatime so vozobnovuvanje na eden manastir koj shto ima golemo istorisko znachenje i se naogja vo eden prostor shto bil zafaten so umiranjeto, zgasnuvanjeto na zhivotot, napushtanjeto na ognishtata koi shto bile sochuvani so generacii. Tokmu manastiroto zhiveejkji eden avtentichen monashki zhivot, mozhe da ja pokazhe silata na voskresnuvanjeto. Smetame deka toa kje bide eden od nachinite da se pokazhe eden mnogu porazlichen, no mnogu znachaen impuls na zhivot vo Mariovo, istaknuva otec Nikola. Site ovie aktivnosti kje pridonosiat i za razvoj na manstirskioto, no i turizmot voopshto.

So radost, solzi vo ochite i mnogu optimizam Trendafilka Petreska od Polchishte smeta deka samo so sestran angazhman na instituciiite na sistemot,

Mariovo kje zashivee. Drzhavata treba tokmu ovde da nasochi del od sredstvata. Mariovo gi nudi site uslovi za razvoj ne samo na zemjodelstvo, stocharstvo, turizam, ugostitelstvo. Sekoj vikend brojot na turistite e pogolem, toa treba da se iskoristi, dodava Petreska.

Najavite za realizacija na niza proekti se prichina povekje shto Ministerstvoto za zhivotna sredina prezema merki za da se zachuva ekoloskata ramnotezha na Mariovo. Ministerstvoto podgotvuva studija za valorizacija na prirodnite i kulturni vrednosti na Mariovo so koja ke se utvrdi koi predeli ke bidat nacionalni parkovi ili rezervati ili kje se izberat drugi formi na zashtita.

Monika Taleska

KULTURNOTO NASLEDSTVO VO MARIOVO

Kukjata na Kalesh Angja stana zmijarnik!

Obrasnata vo trevishta od koi s'skaat zmii, so zamandaleni porti i nedostapna za posetitelite, vo mariovskoto selo Staravina, se raspagja rodnata kukja na Kalesh Angja. Selanite reagiraat deka drzhavata ne se setila na objektot dzidan od kamen i bela zemja, avtentichen za mariovskioto kraj, da stavi plocha vo spomen na devojkata, sinonim na makedonskata borba protiv poturchuvanjeto.

Sega, samo od nivnite raskazhuvanja posetitelite mozhe da slushnat za teshkata sudbina na devojkata od Sirmino Maalo, koja bila grabnata od Turcite, no i pokraj primamlivite vetuvanja za raskoshen zhivot vo haremite, ja odbranila svojata chest. Imeto i ostanalo zapameteno blagodarenie na poznatata narodna pesna Ajde slushaj, slushaj, kalesh bre Angjo, kako i po romanot na pisatelot Stale Popov.

"Crnomurnata Angja mu zapnala za oko na kadijata, koj ja grabnal i ja odnel vo svoite sarai vo Prilep.

Nikako ne mozhel da ja poturchi, a ja oslobodile selanite, shto bilo povod za Mariovskata buna.

Organizirale odbrana vo tvrdinata Peshta, a Turcite ostavile dva zhedni konja da rijat po zemjata za da im go najdat i seknat izvorot so voda. Taka gi naterale da izlezat i da se borat. Angja ja odnele vo Carigrad, kade shto se sretnala so brat i janichar, koj ja poznal po benkata na nogata. Nikogash ne se poturchila", raskazhuva Petko Petkovski-Churuko (82) od Staravina.

Reporterskata ekipa na Dnevnik uspea da se protne vo dvorot na Kalesh Angja, niz kamenata ograda, koja mozheshe vo sekoj mig da se urne, zashto nikoj ne ja zakrpil so vekovi. Dvorot licheshe na zmijarnik obrasnat so treva, a vo starata dvokatna kukja, namesto lugje, pajaci po pendzherinjata splele svoi zhivealishta. Dvorot beshe zaobikolen so dzid, ostanat od nekoja stara kukja, shto ne stavi vo dilema dali od rodnoto ognishte na Angja e ostanat samo ovoj kup od kamenja, a postojniot objekt bil podocna izgraden.

"Posledniot potomok od nejzinata loza zhivee vo Avstralija. Toj pred nekolku godini mestoto mu go prodade na nekoj bitolchanec, spored nashi informacii za suma od 500 evra. Noviot sopstvenik e

lovdzhija i tuka doagja odvreme-navreme. Dobro bi bilo kukjata da bide pretvorena vo muzej, vo koj kje se stavat predmeti tipichni za Mariovo", veli eksgradonachalnikot na Opshtina Staravina, Riste Momokovski. Rodnata kukja na Angja se najde na popisot za kulturno nasledstvo shto francuskata organizacija Znaenje i istrazhuvanje zaedno so Centarot za institucionalen razvoj od Makedonija go napravija vo Staravina. "Ja vidovme tehnikata so koja kukjite se gradeni, pa bi mozhele da izrabotime plan za rekonstrukcija. No, proektot ne e tolku napreden za da se razgovara za investicii", pojasni Zhan Pol Darde od Francija. Od CIR najavija deka planiraat nov trigodishen proekt za delumno renoviranje na objektite, a celta e razvoj na selskiot turizam.

"Objektite imaat skrien potencial, razni tajni. Vo site kukji imame raznolikost od materijali, rovovi od Prvata svetska vojna, znachi eden muzej na vremeto", izjavi Goce Adzhi Mitrevski, profesor na Arhitektonskiot fakultet vo Skopje. Staravina e oddalechena 55 kilometri od Bitola, no poradi loshata soobrakjajna vrska potrebni se dva chasa za da se stigne do tamu. Vo ovoj zhivopisen kraj ostanaa ushte 20 zhiteli, a turistichkite turi se retki. Vo stranstvo mestata so vakvi zhivotni prikazni se golemi turistichki destinacii, koi so svojata mistichnost gi plenuvaat posetitelite. (Dnevnik)

EDITION No. 1031

8 July 2008

